

Asia: VN/33155/2021

Laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi 2024-2027

1. Ikääntyvien työkyky paranee

Työhyvinvointi ja työn muokkaus

jonkin verran samaa mieltä

Henkilöstön riittävyys

eri mieltä

Johtamisen kehittäminen

samaa mieltä

Työurien mielekkyys ja osaaminen

samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *ikäntyvien työkyky paranee* -sisältötekstiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

Henkilöstön riittävyys -luku on sisällöltään suppea, eikä sisällä kaikkia henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden tiekartan teemoja (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-7178-3>). Tiekartta on tärkeää mainita luvun hyvissä käytännöissä, jotka puuttuvat luvusta nyt kokonaan.

Vanhuspalvelulain 3 a § on erittäin ongelmallinen kuntoutuksen näkökulmasta. Lukuisissa vanhuspalveluissa lakia on tulkittu siten, että kaikki henkilöstömitoitukseen luettavat ammattilaiset ovat hoitotyön tekijöitä. Suomen Fysioterapeuttien tekemän selvityksen (https://www.suomenfysioterapeutit.fi/wp-content/uploads/2023/10/Sivut-dokumentista-fys_7_2022_20221221.pdf) mukaan kolmannes fysioterapeuteista joutuu tekemään perushoidon työtehtäviä omaa koulutustaan vastaavan kuntoutustyön sijaan. Laatusuosituksessa on erittäin tärkeää korostaa kaikkien sote-ammattilaisten keskittyminen koulutusta ja osaamista vastaaviin

tehtäviin. Nyt mainittuna ovat ainoastaan lähihoitajat. Ehdotamme luvun 2.3. toista kappaletta muutettavan seuraavasti:

Työhyvinvoinnin kehittämisen lisäksi on tärkeää mahdollistaa hoitotyön ammattilaisten ja kuntoutusalan asiantuntijoiden keskittyminen koulutustaan ja osaamistaan vastaaviin tehtäviin. Hoiva-avustajien lisääminen toimintayksiköissä mahdollistaa lähihoitajia työllistävien avustavien tehtävien tarkoituksenmukaisen toteutuksen. Vastaavasti fysio- ja toimintaterapeuttien sekä muiden kuntoutusalan asiantuntijoiden tulee voida keskittyä ikääntyneiden kuntoutustyöhön, ei toimia perushoidon työtehtävissä.

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät suositukset nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Ikääntyvien työkyky paranee

jonkin verran eri mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *ikääntyvien työkyky paranee* –osion suosituksiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

Hyviin käytänteisiin olisi hyvä lisätä henkilöstön jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien huomioiminen. Henkilöstön riittävyyden luvussa suositukset ovat suppeita ja monitulkintaisia. Vaarana on, että vallalla oleva käytäntö vanhuspalvelulain 3 a § virheellisestä tulkitsemisesta (henkilöstömitoituksen ammattiryhmien tulee kaikkien osallistua perushoittoon).

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät hyvät käytännöt nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Ikääntyvien työkyky paranee

eri mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *ikääntyvien työkyky paranee* –osion hyviin käytäntöihin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

Henkilöstön riittävyys -luku on sisällöltään suppea, eikä siinä ole lainkaan hyviä käytäntöjä. Esimerkiksi Henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden tiekartta 2022-2027 (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-7178-3>) puuttuu kokonaan.

Hyvät käytännöt eivät ole riittävän konkreettisia. Viittaukset hankkeisiin ja varsin laajoihin asiakirjoihin ovat sinällään hyvää ja tärkeää tietoa, mutta suosituksen käytännön soveltamisen kannalta nykyinen rakenne on raskas. Suosituksiin olisi tärkeää nostaa konkreettisia hyviä käytäntöjä tiiviinä lauseita tai kappaleina.

2. Iäkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään

Ennakointi ja ennaltaehkäisevät palvelut

samaa mieltä

Toimintakyvyn ja hyvinvoinnin tukeminen

samaa mieltä

Itsemääräämisoikeus ja omaehtoisuus, toimijuuden tukeminen

samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *iäkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään* –osion sisältötekstiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

Liikunnan osalta olisi toivottavaa korostaa liikunnan kuntouttavaa vaikutusta primääriprevention eli sairauksien ja vammojen ehkäisyyn ohella. Monella ikääntyneellä on perussairauksia, joihin kuntouttava liikunta on yksi keskeisimpiä hoitokeinoja. Kuntien ja hyvinvointialueiden tiivis yhteistyö kuntouttavan liikunnan järjestämiseksi on keskeistä ikääntyneiden terveyden ja toimintakyvyn tukemisessa.

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät suositukset nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

iäkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään:

jonkin verran samaa mieltä

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät hyvät käytännöt nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

iäkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään:

jonkin verran eri mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *iäkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään* –osion hyviin käytäntöihin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

Vastaan tässä myös suositusten osalta, koska niille ei ollut omaa avointa kenttää.

Suositukseen olisi tärkeä lisätä kuntien ja hyvinvointialueiden tiivis yhteistyö kuntouttavan liikunnan palveluiden järjestämisessä ja ehjien hoito- ja kuntoutuspolkujen rakentamisessa.

Kuntouttavan liikunnan ja kuntoutuksen osalta hyvät käytännöt puuttuvat kokonaan. Erittäin tärkeä viittaus on Valtakunnalliset lääkinnälliseen kuntoutukseen ohjaamisen perusteet : Opas terveyden- ja sosiaalihuollon ammattilaisille ja kuntoutuksen parissa työskenteleville (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5423-6>). Lisäksi esimerkiksi kotikuntoutuksen ja akuutin sairastumisten jälkeisen kuntoutuksen hyvät käytännöt olisi tärkeää mainita, samoin kuntoutuksen

järjestäminen ympärivuorokautisessa hoidossa. Kuntouttavaa työtettä ei mainita tässä yhteydessä lainkaan.

Julkisissa hankinnoissa, joiden kautta järjestetään noin puolet vanhuspalveluista, ei ole yleensä lainkaan huomioitu kuntoutusta, eikä kuntouttava työote ole osa hankintasopimusta. Laatusuosituksessa tulisi korostaa kuntouttavan työotteen välttämättömyyttä kaikissa vanhuspalveluissa ja korostaa myös laatusuosituksen ulottamista palveluiden hankintasopimuksiin.

3. Osallisuus vapaaehtoistoimintaan kasvaa:

Osallisuus, yhteisöllisyys, aktiivinen kansalaisuus ja vapaaehtoistoiminta

jonkin verran samaa mieltä

Hyvinvointialueet, kunnat ja järjestöt tukevat vapaaehtoistoimintaa ja koordinoivat toimintaa keskenään

jonkin verran eri mieltä

Järjestöjen vapaaehtoistoiminta

jonkin verran samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *osallisuus vapaaehtoistoimintaan kasvaa* –osion sisältötekstiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyötä tulisi tarkastella laajemmin myös muun kuin vapaaehtoistyön näkökulmasta. Olisi erittäin tärkeää, että ikääntyneiden palvelupolkuihin on lujasti integroitu etenkin kuntien järjestämä kuntouttavan liikunnan toiminta, joka on keskeinen osa terveyden edistämistä ja sairauden hoitoa sekä ennaltaehkäisyä. Lisäksi tiivis yhteistyö esimerkiksi kaatumisten ehkäisyssä on välttämätöntä kalliiden ja elämänlaadulle turmiollisten vammojen ehkäisemiseksi.

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät suositukset nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Osallisuus vapaaehtoistoimintaan kasvaa

jonkin verran samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *osallisuus vapaaehtoistoimintaan kasvaa* –osion suosituksiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät hyvät käytännöt nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Osallisuus vapaaehtoistoimintaan kasvaa

jonkin verran samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *osallisuus vapaaehtoistoimintaan kasvaa* –osion hyviin käytäntöihin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

4. Teknologia lisää hyvinvointia

Teknologia iäkkään henkilön toimintakyvyn, hyvinvoinnin, turvallisuuden ja osallisuuden edistäjänä

jonkin verran samaa mieltä

Helppokäyttöisyys, käyttäjäystävällisyys ja eettisyys

jonkin verran samaa mieltä

Kotona-asumista tukeva teknologia

jonkin verran samaa mieltä

Teknologia työntekijöiden tukena

jonkin verran samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *teknologia lisää hyvinvointia* –osion sisältötekstiin tulisi lisätä taimitä siitä pitäisi poistaa.

-

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät suositukset nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Teknologia lisää hyvinvointia

jonkin verran samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *teknologia lisää hyvinvointia* –osion suosituksiin tulisi lisätä taimitä siitä pitäisi poistaa.

-

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät hyvät käytännöt nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Teknologia lisää hyvinvointia

jonkin verran samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *teknologia lisää hyvinvointia* -osion hyviin käytäntöihin tulisi lisätä taimitä siitä pitäisi poistaa.

-

5. Ikäystävällisyyttä asumiseen ja asuinympäristöihin

Ikääntyneiden oman ennakkoinnin ja varautumisen tukeminen

jonkin verran samaa mieltä

Asuntokannan korjaamisen edistäminen ja uustuotannon ratkaisut

jonkin verran samaa mieltä

Ikäystävälliset asuinympäristöt

jonkin verran samaa mieltä

Kuntien ja hyvinvointialueiden rooli on keskeinen

jonkin verran samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *ikäystävällisyyttä asumiseen ja asuinympäristöihin* –osion sisältötekstiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät suositukset nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Ikäystävällisyyttä asumiseen ja asuinympäristöihin

jonkin verran samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *ikäystävällisyyttä asumiseen ja asuinympäristöihin* –osion suosituksiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät hyvät käytännöt nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Ikäystävällisyyttä asumiseen ja asuinympäristöihin

jonkin verran samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *ikäystävällisyyttä asumiseen ja asuinympäristöihin*–osion hyviin käytäntöihin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

6. Palvelut toteutetaan kestäväällä tavalla

Palvelut ovat asiakaslähtöisiä

jonkin verran samaa mieltä

Keskitetty neuvonta ja asiakasohjaus

jonkin verran samaa mieltä

Kotiin annettavat palvelut ja kotona-asumisen turvallisuus

jonkin verran samaa mieltä

Ekologisesti kestävä palvelujärjestelmä

jonkin verran samaa mieltä

Tiedolla johtaminen ja laatu

jonkin verran samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *palvelut toteutetaan kestäväällä tavalla* –osion sisältötekstiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät suositukset nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Palvelut toteutetaan kestäväällä tavalla

jonkin verran samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *palvelut toteutetaan kestäväällä tavalla* -osion hyviin käytäntöihin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

7. Skenaariolaskelmat

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *skenaariolaskelmat* –osion sisältötekstiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

Luvun seitsemännessä kappaleessa todetaan seuraavaa: "Lyhyellä aikavälillä henkilöstötarpeeseen voidaan vaikuttaa työn tehokkuutta nostamalla. Vanhuspalvelulain muutoksilla pyrittiin kohdentamaan ammattilaisten työpanos tehokkaammin hoitotyöhön palkkaamalla lisää avustavaa henkilöstöä. Tämä tavoite on saavutettu ja jatkossa kehittämistä on kohdennettava muihin tehokkuutta lisääviin toimiin, kuten esimerkiksi teknologian hyödyntämiseen ja työn suunnittelun tehostamiseen. Tehostamistoimien lisäksi myös palvelurakennetta on muutettava kevyempään suuntaan, jotta saatavissa oleva henkilöstö riittää palvelujen tuottamiseen." Ikääntyneiden palveluissa työskentelee myös muita kuin hoitohenkilöstöä, eikä kaikkien ammattilaisten työpanosta ole tarkoituksenmukaista kohdentaa hoitotyöhön. Kuntoutuksen toteutuminen vanhuspalveluissa on heikentynyt, koska korkeasti koulutettuja kuntoutusalan asiantuntijoita käytetään perushoittoon.

Kappaleen viesti sinällään on oikean suuntainen, eli on tärkeää että sote-ammattilaiset saavat keskittyä koulutustaan vastaavaan työhön. Toiminnan tehostaminen ilman käytännön esimerkkejä on kuitenkin tyhjä lause, eikä palveluiden keventäminenkään ole mahdollista, jos heikkokuntoinen ikääntynyt tarvitsee niitä ihmisarvoiseen elämään.

Luvussa voitaisiin nostaa esille kuntoutuksen mahdollisuus vähentää vanhuspalveluiden tarvetta ikääntyneen toimintakyvystä riippumatta. Toiminnan tehostaminen tulisi siis nähdä kuntoutuksen ja kuntouttavan työotteen lisäämisenä, joka parantaa kaiken kuntoisten ikääntyneiden toimintakykyä

ja vähentää raskaiden hoitopalveluiden tarvetta. Nyt kappaleesta puuttuvat konkreettiset ehdotukset toiminnan kehittämiseksi. Yksinomaan teknologian käyttöä lisäämällä hoidon tarve ei vähene eikä henkilöstötarve kevene. Myöskään yhteisöllinen asuminen ei kevennä palvelutarvetta.

Laatusuosituksessa voitaisiin ottaa kantaa siihen, että vanhustalveluiden henkilöstöstä vain murto-osa on kuntoutusalan asiantuntijoita. Kuntoutuksella voidaan parantaa ikääntyneiden toimintakykyä ja toisaalta ehkäistä toimintakyvyn heikentymistä. Parempi toimintakyky johtaa palvelutarpeen vähenemiseen. Kuntoutus on erittäin kustannustehokas keino vähentää etenkin raskaiden asumispalveluiden tarvetta. Hyviä esimerkkejä on esimerkiksi Etelä-Karjalassa. Laajemmin kuntoutuksen mahdollisuuksista ks yst. <https://www.suomenfysioterapeutit.fi/ajankohtaista/blogi-ikaantyneiden-kuntoutusta-on-tehostettava/>

8. Laatuindikaattorit

Näin luet indikaattoreita

jonkin verran samaa mieltä

Indikaattorit on jaettu ilmiökoreihin

jonkin verran samaa mieltä

Lakisäätöiset iäkkäiden palvelut

jonkin verran samaa mieltä

Toimintakykyä tuetaan

jonkin verran samaa mieltä

Toimijuutta tuetaan

jonkin verran samaa mieltä

Laatuindikaattoreiden valmisteluprosessi

jonkin verran samaa mieltä

Laatuindikaattorien seuranta ja kehittäminen tulevaisuudessa

jonkin verran samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *laatuindikaattorit* –osion sisältötekstiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

Korpi Juho
Suomen Fysioterapeutit ry